

Dame i gospodo,

Jedan od osnivača današnje Evrope, istorijska ličnost čije ime nosi Fondacija koja nas je danas ugostila u Briselu, rekao je 1953. godine u Međunarodnom institutu za štampu u Londonu: “Evropska zajednica ima šanse da opstane i da traje samo ako djeluje u skladu sa ciljevima cijelog slobodnog svijeta, i ako služi tim ciljevima”.

Neka mi bude dozvoljeno da na samom početku misao velikog Konrada Adenauera primijenim na naše vrijeme i procese, i kažem: Zapadni Balkan ima šansu da opstane u miru i traje u prosperitetu, samo ako djeluje u skladu sa evropskim ciljevima i nadasve – ako služi tim ciljevima.

Svjesna ovog zadatka i u potpunosti posvećena istom, Crna Gora je svoju državnu arhitekturu postavila na temeljima evropskih vrijednosti, kao što su afirmacija i zaštita ljudskih prava i sloboda, vladavina prava, pravna sigurnost, poštovanje i njegovanje različitosti, dijaloga i tolerancije, saradnja sa susjedima... Garant ovih vrijednosti je pravna država, sa jakim institucijama i sposobnim pojedincima, spremnim da odgovore na sve izazove koje donosi savremeni svijet.

Jednom od tih izazova posvećena je današnja konferencija. To je korupcija, kao socijalna bolest koja nagriza institucije i slabi državu. Njeni korijeni na našim prostorima sežu iz vrijeme rekonfiguracije bivše Jugoslavije devedesetih godina prošlog vijeka, praćene građanskim ratom,

stradanjima, destrukcijom. Čitav region prošao je težak period. Paravojne organizacije pune oružja bavile su se raznim špekulativnim poslovima, uključujući i ratne operacije. Veliki broj ljudi posjedovao je ogromne količine oružja i stekao iskustvo u ilegalnom djelovanju. Zbog svega toga, sve zemlje regiona suočile su se sa izazovom jednog agresivnog kriminala. Crna Gora je, kao sastavni dio nekadašnje federacije, bila pod sankcijama i blokadom. Bilo je teško ostvariti minimum ekonomskih aktivnosti. Pod takvim okolnostima, i pojedinci i institucije borili su se za preživljavanje. To je kod jednog broja građana stvorilo koruptivni mentalitet, čije tragove i danas imamo u našem društvu i institucijama. I borimo se protiv njega.

Korupcija je definitivno jedan od najvećih izazova sa kojima se naša država suočava na svom evropskom putu. Kao odgovorna vlast, koja ne bježi od problema, uspostavljamo sistemski odgovor za ovu pošast.

Radimo na dva fronta: jedan je preventivni, na kome stvaramo društveni ambijent u kojem će državni organi slobodno i bez pritiska primjenjivati zakon, ambijent u kojem treba spriječiti da oni koji su pod udarom zakona kompromituju institucije, ambijent u kojem političari i stranke ne vode procese, ambijent u kojem su mediji više profesionalni i ne ugrožavaju prekrivične i krivične postupke. Jednom riječju – ambijent u kojem treba omogućiti da policija, tužilaštvo i sudovi slobodno i bez pritiska primjenjuju pravo, uz puno poštovanje principa zakonitosti i odgovornosti.

Na drugom frontu jačamo profesionalne kapacitete naših institucija, policije, tužilaštva i sudstva, u cilju efikasne primjene novih zakonskih rješenja u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije.

Zadovoljstvo mi je da vas upoznam sa nekim aktivnostima i rezultatima koje smo sproveli i ostvarili u periodu koji je za nama. A za nama je devet mjeseci ispunjavanja preporuka iz Mišljenja Evropske komisije o aplikaciji Crne Gore za članstvo u Evropskoj uniji. I upravo mi je zadovoljstvo što se ova prezentacija održava uoči datuma, kada očekujemo evaluaciju naših rezultat od strane Evropske komisije, u Izvještaju o napretku Crne Gore.

Ako sve polazi sa strateškog nivoa, gdje politička volja dobija svoj prvi oblik, u Crnoj Gori smo učinili važan iskorak. Unaprijedili smo rad **Nacionalne komisije**, krovnog tijela za sprovođenje Strategije za borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala, na način što smo njene sjednice otvorili za javnost, uveli mogućnost postupanja po predstavkama građana, kao i mogućnost pozivanja predstavnika državnih organa zbog sumnje u postojanje korupcije. U njenom radu tokom 2011. godine postignuta je puna kooperativnost predstavnika Vlade, sudskih organa, predstavnika Skupštine i civilnog sektora, što je rezultiralo jednoglasnim usvajanjem izmjena Akcionog plana za sprovođenje Strategije borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala. Takođe, Vlada je usvojila Studiju o procjeni rizika od korupcije za najrizičnije oblasti, koja sadrži metodologiju izrade procjena rizika, a koja će se sprovoditi prije donošenja

strateških politika u borbi protiv korupcije u svim relevantnim oblastima.

Na normativnom planu stvorili smo kvalitetne zakonske pretpostavke. **Novim Zakonikom o krivičnom postupku**, koji se primjenjuje od 26. avgusta 2010. godine, uveden je koncept tužilačke istrage i efikasni istražni mehanizmi za borbu protiv korupcije. ZKP-om su uvedene proceduralne novine za efikasnije oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, a izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika propisane su materijalne odredbe koje predstavljaju osnov za privremeno i trajno oduzimanje imovinske koristi. Mjere tajnog nadzora (specijalna istražna sredstva) moći će se ubuduće primjenjivati ne samo u izviđaju (pretkrivičnom postupku) nego i u istrazi. Izmjena je učinjena u odnosu na katalog krivičnih djela za koje se mogu narediti mjere tajnog nadzora.

Međutim, antikorupcijske mjere implementirali smo u nizu novih zakona, koje smo donijeli u prvoj polovini ove godine. Izmijenjenim **Zakonom o sprječavanju sukoba interesa**, krug lica koja ne mogu biti članovi upravnih i nadzornih odbora proširuje se i na lica izabrana neposredno na izborima, a vrijednost poklona u toku godine za javnog funkcionera od više poklonodavaca ograničava se na ukupnu sumu od 100 eura. Izmjenama je ojačana nadzorna uloga Komisije za sprečavanje sukoba interesa u dijelu provjere podataka, a predviđene su i strožije mjere kaznene politike. Prema ovom zakonu, gradonačelnici i direktori javnih preduzeća i uprava ubuduće neće moći istovremeno da budu i poslanici u Parlamentu Crne Gore. Prema novim

rješenjima, poslanici su dužni da do 1. novembra napuste funkcije u upravnim odborima javnih preduzeća, a direktori i gradonačelnici mogu biti istovremeno i poslanici do 1. marta sljedeće godine.

Zakonom o finansiranju političkih partija, u skladu sa preporukama GRECO, precizno su regulisana pravila za obezbjeđivanje finansijskih sredstava za redovan rad i izbornu kampanju političkih partija. Njegovo donošenje će omogućiti transparentnost finansiranja i bolju kontrolu prihoda, rashoda i imovine političkih partija.

Zakonom o javnim nabavkama stvorili smo uslove za visok stepen konkurencije, transparentnosti, ravnopravnosti, kao i ekonomičnosti upotrebe javnih sredstava u postupcima javnih nabavki. Njegovim donošenjem će se omogućiti potpuno informisanje javnosti i kontrola zakonitosti utrošenih sredstava poreskih obveznika, kao i efikasnija zaštita prava ponuđača. Ovaj zakon ima preventivnu funkciju protiv koruptivnih radnji, ali i represivnu kroz izricanje prekršajnih sankcija.

Utvdili smo **Predlog zakona o lobiranju**, kojim se prvi put uvodi i reguliše institut lobiranja u Crnoj Gori i zaokružuje zakonski antikorupcijski okvir na nacionalnom nivou. Odredbama novog zakona utvrđuje se djelatnost lobiranja, sa jasnim pravilima kontrole. Normativno uređena djelatnost lobiranja, kao legitiman i poželjan vid uticaja na proces donošenja odluka, koje su od interesa za zajednicu, obezbijediće punu transparentnost procesa, čime se onemogućava nezakonita lobistička djelatnost.

Poseban predmet naše pažnje bila je institucionalna reforma u oblasti antikorupcije. Pored Odeljenja za borbu protiv organizovanog kriminala, korupcije, terorizma i ratnih zločina, kojim rukovodi Specijalni tužilac, formiran je Specijalni istražni tim kao specijalizovana multi-disciplinarna, multi-institucionalna jedinica kreirana da proaktivno cilja na organizovani kriminal i korupciju. Ovo tijelo je sastavljeno od predstavnika Uprave policije, Uprave za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma, kao i Uprave prihoda i Uprave carina, koji će za svoj rad odgovarati specijalnom tužiocu. Njima će biti dodjeljivani predmeti koji iziskuju istražitelje spremne da rasvijetle najkompleksnije slučajeve organizovanog kriminala i korupcije i koji su sposobni da sprovedu finansijske istrage.

Na planu kadrovske jačanja, sprovodi se kontinuirana edukacija sudija i tužilaca u Centru za edukaciju nosilaca pravosudne funkcije, koji je osnovan zakonom.

Kao značajnu aktivnost valja pomenuti Sporazum o sprovođenju zakona između Vlade Crne Gore i Vlade Sjedinjenih Američkih Država, kojim smo pokrenuli projekat podrške Vrhovnom državnom tužilaštvu, Kancelariji Specijalnog tužioca, Centru za edukaciju nosilaca pravosudne funkcije i krivičnim sudovima, a koji je vrijedan 1,178,032 dolara. Aktivnosti planirane ovim Sporazumom odnosiće se na jačanje ključnih institucija za implementaciju krivičnog prava, kroz pružanje obuka,

doniranje opreme, obezbjeđivanje tehničke i ekspertske pomoći.

Prije nego navedem konkretne slučajeve koji predstavljaju prve rezultate našeg napretka u ovoj oblasti, dozvolite mi da se osvrnem da jedan od važnijih aspekata u borbi protiv korupcije, a to je regionalna i međunarodna saradnja. Crna Gora je država ugovornica svih relevantnih međunarodnih ugovora i niza bilateralnih ugovora koji za predmet uređenja imaju međunarodnu pravosudnu saradnju u krivičnim stvarima i sve njene oblike. Uvijek i u svakoj prilici pozivali smo zemlje regiona na jačanje bilateralne saradnje i stvaranje multilateralnih mehanizama te saradnje, posebno u borbi protiv kriminala. Tokom Crnogorskog predsjedavanja Procesom saradnje u Jugoistočnoj Evropi usvojena su dva strateška dokumenta u ovoj oblasti: Strategija za oblast pravde i unutrašnjih poslova i Strategija za borbu protiv organizovanog kriminala, čime smo dobili dobru polaznu osnovu za ostvarenje vizije regionalnog zajedništva u borbi protiv izazova koji predstavljaju zajedničku prijetnju.

Na planu bilateralne saradnje, zaključili smo ugovore o izručenju sa Srbijom i Hrvatskom, koji su se pokazali kao veoma djelotvoran instrument u borbi protiv kriminala, čime se počinocima teških krivičnih djela sužava prostor za djelovanje i bijeg, jer državljanstvo više nije smetnja izručenju i dostupnosti pravdi. Za nekoliko dana takav ugovor zaključićemo i sa Makedonijom.

Dame i gospodo,

uz zahvalnost što ste posvetili pažnju ovom pregledu antikorupcijskih mjera u Crnoj Gori, želim da vam na par slučajeva ilustrujem konkretne rezultate svih prethodno navedenih aktivnosti. To su mjerljivi rezultati, koji predstavljaju najbolji pokazatelj kako političke volje tako i institucionalne spremnosti za borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala u Crnoj Gori. Jedan je slučaj visoke korupcije, a dva su krupna slučaja organizovanog kriminala.

Prvi je slučaj korupcije na visokom nivou "Zavala", u kojem je podignuta optužnica protiv 12 lica, od kojih su tri lica visoki funkcioneri vladajuće partije, zbog krivičnih djela zloupotreba službenog položaja, zloupotreba ovlašćenja u privredi i utaja poreza.

Drugi je slučaj Šarić, koji je rađen u saradnji sa Srbijom i Italijom, u kojem je podignuta optužnica protiv dva lica, zbog krivičnog djela pranje novca u vrijednosti 21.353.879,22€, koji potiče od trgovine kokainom. Predmet je u direktnoj vezi sa poznatim slučajem „Balkanski ratnik“. Sud je donio rješenje o privremenom oduzimanju imovine, koja je procijenjena na preko 13 miliona eura.

Treći je slučaj „Kalić“, u kojem je protiv tri lica podignuta optužnica zbog sumnje da su počinili krivično djelo pranje novca, kroz bankarsko i finansijsko poslovanje, u iznosu od

preko 7 miliona eura. I u ovom slučaju sud je donio rješenje o privremenom oduzimanju imovine.

Dodao bih da u posljednjih devet mjeseci koruptivna krivična djela učestvuju sa procentom od 12, 2 % u ukupnom obimu registrovanih slučajeva privrednog kriminala.

Nadležnim tužiocima podnešena je 61 krivična prijava, od kojih 5 Specijalnom i 46 osnovnom državnom tužiocu, protiv 74 fizička i 7 pravnih lica, za 78 koruptivnih krivičnih djela, a materijalna šteta prouzrokovana ovim djelima iznosi 15. 736. 359 eura.

Trenutno se kod tužilaca nalazi 11 značajnijih predmeta koji se odnose na koruptivna krivična djela.

Što se tiče učinka Specijalizovanog odjeljenja za organizovani kriminal i korupciju u dva Viša suda, za šest mjeseci završeno je 8 predmeta organizovanog kriminala protiv 86 lica i 11 predmeta sa elementima koruptivnosti protiv 50 lica. Svi ostali predmeti sa elementima organizovaog kriminala ili korupcije su zakazani i pretresi traju.

Poštovani prijatelji,

Na kraju ovog izlaganja želim da istaknem da Crna Gora ima problem i sa korupcijom i sa organizovanim kriminalom. Iz priloženog sami zaključite da li se protiv tih

pošasti kvalitetno borimo. Pri tom imajte u vidu da to nije jedini front na kojem se borimo za evropske vrijednosti. To činimo i na planu jačanja nezavisnosti pravosuđa i na planu jačanja saradnje sa civilnim društvom u okviru strategije stvaranja opšteg fronta, koji će raditi na tome da korupciju učinimo nepoželjnom i rizičnom u Crnoj Gori.

Hvala mađarskim partnerima iz Political Capital-a, hvala domaćinima iz Fondacije Konrad Adenauer, zahvaljujem svim učesnicima i gostima današnje konferencije.